

ԻՆՆԵՐՈՒՂ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան դիմը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանց նորարարական մեջ:
Օտարապաշտպանը դիմում են ուղղակի
Тифлиса. Редакция «Мшакъ»

Խնայարարությունը բաց է սղաժողովում 10—2 ժամ
(Ընդի կիրակի եւ սոս օրերին):
Յայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:
Յայտարարության համար վճարում են
խնայարարությունը 2 կոպեկ:

„ՄՇԱԿ“

ԼՐԱԳԻՐ ԳԵՂԱՔԵՎԱՆՆԵՐ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

1881 թ. ի ն

(ՏԵՍՆԵՐՈՒՂ ՏԵՐԻ)

Կր Տրատարակի նշան դիմում են նշան պրոգրամայով ԱՍՏԻՈՒ (բացի սոս ն տոներին):
ՊՐՈԳՐԱՄԱՆ I Տերություն կարգադրություններ, II Առաջնորդող յոթուամբներ, III Ներքին տեսություն, IV Արտաքին տեսություն, V Խառն լուրեր, VI Հեռագրեր, VII Ֆեյլետոն և Բանասիրական, VIII Յայտարարություններ:
ԼՐԱԳՐԻ ԳԵՂԱՔԵՎԱՆՆԵՐ, տարեկան 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռ., հինգ տան 5 ռ., չորս տան 4 ռ., երեք տան 3 ռ. երկու տան 2 ռ. և մի տան 1 ռուբլ:
Գրվել կարելի է խնայարարության մեջ հետևել նախնային. Тифлиса, редакция «Мшакъ».

Խնայարարությունը ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԱՐՄՈՒՄԵՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Նոյեմբերի 5

Այսօր Ներքինների ամեն 13-րդ մի քանի բաժնի մասնակցի խնայարարության գործով նորարարական էր Վանայ օրվա լուրերից օգնել գրանցել Ներքին նորարարական կարգից մի ժապավենով մասնակցի ու յանձնեցին պ. Պ. Վանայան (Վանայան սեանցին, Վարդիս Արամյանցին, Վանայանցի սեր Գրիգոր Բուսանյանցին, սեր Գրիգոր Տեր-Յուսեփյանցին, Սերգեյ Վարդապետյանցին, Ներսես Տեր-Ներսեսյանցին և ինձ):
Մեր համայնքի մեր պարտավորվածաց ընդհանրաց մեր գործունեությունը և դասեր շատ նախատեսելով, որոնցից մինչև ցարդ Նախարար է 700 ռուբլ Այս դասային, եթե Նախարարը ուղարկելով մեզ, խնայարարության մեր հարկեր է և այս իմ փոքրիկ նամակիս սեղ շնորհակալությամբ լի մասնակցին և ի խնայարարական նախատեսությունները Վարդապետյանցի գրած է Արամյանցի ցուցակի յետոյ կր ստանալ:

Մարտիկոս Նորարարաց

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

4 Նոյեմբերի

Ամեն 2-ին, երկուշաբթի ժամը 6-ին, Տայոց Վարդապետական ընդհանրական գրանցում, ստանալն անգամ Տայոց ուսումնասիրելն տեսող թիվ Արամյանցի կարգից մի գրաստույթներ Ներքինների անդամակցության վերաբերված ընդհանրական շնորհակալություններ թիվը շատ քիչ էր, չէր նայելով, որ մասերի համար նշանակված էր անհատական զին (20 հոգեկի): Շատերն էլ թիվակցի կին տոնակներ, բայց չէր գիտեց, ինչու էին թանկանալ ներկայանալ գրաստույթներ, երբ, որտեղ էին համարել: Բոլորակա պատարակելու արժանի են թագուի հայերը, մասնակց երկուստայինները, որոնք առանց բարձր են համարում անհատական ընդհանրական Տայոցական լի վրա, որ շատ մաս է նշանակ լի գրաստույթները երկուստային, ընդհանրական կերպով նախկին երկուստային և թիվակցի ընդհանրական մի Ներքինացի միայ Ներքինացի, փոքր չնայել, քան թե 20 հոգեկի նախկինով մի բարձրորակական նախակցի, զի թե մի ժամ լիզուով գրաստույթներ, որից կարող են օգտու թագուի կա պատարակվել շատն այս անգամ ևս իսկուս թագուի նախարարական այլ և այլ վրա կողմերի մասին, որոնց նա ընդհանրաց փոքր է շատ ծանոթ է, միայն իմ ներկայ նամակիս նպատակն է մի քանի նամակ նպատակները անել պատասխան Արամյանցին:

Յայտել է, որ գրաստույթներ լիզուով միայն ընդհանրացած է, այսինքն նա այնքան խոր պատմություն է գցել Նախարարական մեջ, որ մասնակցության համար դիմարկություն լինել Այս շատ պարանային է նայելի վերաբերված, որոնք մեջ գրաստույթական աշխատելի ընդհանրական թե մի քանի տասնակ տարիներ են, որ մասեր է զործել: Մեր ուսումնասիրելի մեջ շատ մասնակցի է, որ միայն են գործանել նայելի մասեր աշխատարար: Մերն այսօր մեր կերպիցներն մեջ դուս անարարելի գրարար է թագուարում: Մեր Ներքինականները, որ իրանք մեծ կաշտակներն ունեն սովորելու, անհարգաբար Արամյանց մեջ չունեն թագուական աշխատակալ աշխատարար լիզուով թե ինչուստի գրաստույթներ և թե թագուականները, որոնք

կր լինել, եթե Տեր-Յուսեփյանցի բոլոր ծխականները հաւաքվին և հայոց-լուսաւորական եկեղեցու պատմական ոգու հիման վրա, որ բուն ժողովրդական էկեղեցի է համարվում, վճռեն, որ հակառակ մի որ և է Մամբրէի կամեցականութեան, ծուխը ինքն իրաւունք ունի իր համար բնութի քաջանայ և այդ պատճառով չե նայելով որ ձերուսին կարգաւորյձ է եղած, դարձեալ այդ պատկանելի ձերուսուն է ձանաչում և նշանակում իր քաջանայ:

Դուք առում էք որ լուսաւորական եկեղեցին ժողովրդական է, մենք ևս դրա մեջ համոզված ենք: Ի հարկ մի որ և է Մանկունի կամ Մամբրէ չեն կարող լինի մի ամբողջ հիմնարկութեան նրա դարերը իրաւունքները: Հայոց-լուսաւորական եկեղեցու օրէնքով ինքն ժողովուրդն է ընտրում իր Տայիւք:

Որքան մենք, որոնք պատկանում ենք Տեր-Յուսեփյանցի ծուխին, հաւաքվենք և վճռենք որ մեր շարքած, ամենքից յարգված քաջանան, դարձեալ մեր քաջանայ է միտում:

Վանայում ենք ապացուցանել որ մենք լուսաւորական եկեղեցու պաշտպան ենք, ուրքան պաշտպան ենք նրա դարերը իրաւունքների ընդհանրականութեան:

Եթե ոչ իրաւունք չունենք գանգատվել որ հայերը օտարանում են, դանտում են բողոքական կամ կաթոլիկ, երբ մեր եկեղեցում, փոխանակ օրէնքի և իրաւունքի գանգատն Մանկունիների և Մամբրէների հորհով սկսում է իշխել կամայականութիւնը և մենք էլ հաւատացեալների ժողովը, մենք որ կաղում ենք եկեղեցի, անգործ ենք լինում պաշտպանել մեր եկեղեցու դարերը և պատմական իրաւունքները ժամանակակից վարդապետների ղեղձումների դէմ:

Իայն եթե անենք այդ իրաւունք չունենք անել որ ձեր եկեղեցին ժողովրդական է: Ոչնայ այն ժամանակ ոչ թե ժողովրդի, այլ Մամբրէների ու Մանկունիների սեփականութիւն կը համարվի:

Գ. Ա.

Ժողովրդի Տայիւներ լինելու, միտում են հաստատ իրանց տեղերի վրա: Ընդհանրացնել այդ տեսակ երկուստայիններ մենք չենք կամենում, միայն կառաջարկենք հետեւել երկու հարցեր:

Մի՞թէ ազգը, որ հաստատացած է թէ մեր եկեղեցին աղբային է և ընտրողական սկզբունքի վրա է կայանում, երկար ժամանակ պետք է համբերի որ իր հոգևոր Տայիւները նշանակվին կուսակցությունների ձևով, առանց ծուխի համաձայնութեան, և նշանակվին այնպիսի անպատրաստ անձերից, որոնք ոչ կրթութիւն ունեն, ոչ ուսում: Այն ժամանակից, երբ Մանկունին ամենակարող է դարձել մեր նորընծայ քաջանաները նշանակվում են շատ անգամ այնպիսի անձերից, ինչպէս օրինակ զինի ծախող, տաւարարած, հայ թխող և այլն: Իսկ արժանաւորները հարկվում են:

Երկրորդ հարց. մի՞թէ երկպառակութիւնը մեր կուսակցուն և պատկան հոգևորականութեան մեջ դեռ երկար ժամանակ կը շարունակվի:

Վերջացնում ենք յօդուածը լինելներով որ Մամբրէի հրամանով նորերում պաշտոնից հրահանգեալ ձերուս Տեր-Յուսեփյանցի քաջանան եղել է թիֆլիսի հայոց բարձր գրաստարգի Տայիւ, մեր այսպէս անուամբ ինտելիգենցիայի քաջանայ: Եթե մեր հասարակութեան այդ գրաստարգի էլ այնքան ինքնանշանաւորութիւն չեն ունենայ որ ի բողոքի մի որ և է Մամբրէի կամեցականութեան դէմ: Մեր կարծիքով ամենից լուս

ԲՈՎԱՆՔԱՎՈՐՈՒՄԵՆ

Բարոյականութեան օրինակ. — Երբքն տեսութիւնը, Նամակ գանձակցի, Նամակ Բագուից, Նամակ Սարատովից, Նամակ Արտաւազից, Ներքին լուրեր. — Արտաքին տեսություններ, Արևելեան գործեր, Գերմանիա, Թիւրքիա, Ֆրեյզեր. — Յայտարարություններ:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԿ

Հոգևորականները մի ազգի մեջ պետք է ցոյց տան բարոյականութեան օրինակ ժողովրդին: Բայց մեզանում հոգևորականները շատ անգամ լինում են իրանց բարձր կոչմանը անհամապատասխան մարդիկ:

Շատ տեղերից գանգատներ են լսվում մեր քաջանաների վրա, թէ զրանք ոչ թէ բարի օրինակ չեն լինում ժողովրդի համար, այլ նրանցից շատերը ընկած են այն ախտերի մեջ, որոնք դատապարտելի են և աշխարհականների մաս:

Իջմիածինը այդ անմխիթար երկուստայինների վրա ոչինչ ուշադրութիւն չէ դարձնում, անարժան քաջանաներին իրանց պաշտոնից չէ զրկում, իսկ ընդհակառակն, շատ անգամ արժանաւորները մեր քաջանաներից զոհ են լինում իրանց վրա իշխող վարդապետների խտուրթեան: Թող վրայ լինի մեր խօսքերի ճշմարտութեան այն անցքը, որ պատահել է նորերում թիֆլիսում: Մեր ամենարժանաւոր քաջանաներից մինը, ամենքից յարգված մի ձերուսի ղեկավար է քաջանայական պաշտոնից մի վարդապետի կամայականութեան հորհով, իսկ հարկները, որոնք արժանի են